

Rainer Maria Rilke

**PRÍBEHY O MILOM
PÁNU BOHU**

Rainer Maria Rilke

**PRÍBEHY O MILOM
PÁNU BOHU**

SPOLOK
SVÄTÉHO
VOJTECHA
TRNAVA
2024

ČÍTANIE
S PRIDANOU
HODNOTOU

© Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r. o.,
Trnava 2024
ISBN 978-80-8161-590-0

OBSAH

- 7 Rozprávka o Božích rukách
- 18 Cudzí muž
- 25 Prečo milý Pán Boh chce, aby boli na svete chudobní ľudia
- 32 Ako prišla zrada do Ruska
- 40 Ako starý Timofej spievajúc zomrel
- 51 Pieseň o spravodlivosti
- 64 Scéna z Benátskeho geta
- 74 O niekom, kto načúva kameňom
- 80 Ako náprstok prišiel k tomu, že sa stal milým Pánom Bohom
- 89 Rozprávka o smrti a jej neznámy dodatok
- 99 Spolok, ktorý vznikol z naliehavej potreby
- 110 Žobrák a pyšná slečna
- 118 Príbeh rozprávaný tme

ROZPRÁVKA O BOŽÍCH RUKÁCH

Nedávno som stretol pani susedku. Pozdravili sme sa.

„Aká nádherná jeseň!“ povedala po krátkej odmlke a pozrela sa na nebo. To ráno bolo na október vskutku veľmi jasné a krásne. Zrazu mi niečo napadlo: „Aká nádherná jeseň!“ zvolal som a trochu som zamával rukami. Pani susedka súhlasne prikyvovala. Chvíľu som ju pozoroval. Jej dobrácka zdravá tvár sa milo hýbala zhora dole. Mala naozaj sviežu tvár, len okolo úst a na spánkoch malé vrásky, ktoré vrhali tieň. Odkiaľ sa nabrali? Znenazdajky som sa spýtal: „A čo vaše dcérky?“ Vrásky na jej tvári na sekundu zmizli, hneď sa však opäť zbehli o to viac. „Chvalabohu, sú zdravé, ale...“; pani susedka sa dala do pohybu a ja som kráčal po jej ľavej strane, ako sa patrí. „Viete, obe deti sú teraz v tom veku, keď sa celý deň vypyujú. Čo celý deň, až do noci sa vypyujú.“ „Áno,“ zamrmlal som, „to je taký vek...“ Ona sa však nedala vyrušiť: „Nedávajú otázky ako: Kam ide táto konská železnica? Koľko je na nebi hviezd? Je desaťtisíc viac než veľa? Pýtajú sa

na úplne iné veci! Napríklad: Hovorí Pán Boh po čínsky? Ako vyzerá Pán Boh? Vždy len o milom Pánu Bohu! A o ňom sa predsa veľa nevie.“ „Nevie, to je pravda,“ pritakal som, „síce niečo predpokladáme...“ „Alebo o rukách milého Pána Boha, čo sa na to má...“

Pozrel som sa susedke do očí: „Prepáčte,“ povedal som, „ako posledné ste spomenuli ruky milého Pána Boha, však?“ Susedka prikývla. Myslím, že bola trochu zaskočená. „Áno.“ Hneď som pokračoval: „O rukách som sa však niečo dopytal. Náhodou,“ rýchlo som dodal, keď na mňa vypúlila oči, „úplnou náhodou... som... no,“ rozhodne som zakončil, „chcel by som vám porozprávať, čo o tom viem. Ak máte ešte chvíľu čas, odprevadím vás až domov, to akurát vystačí.“

„Rada,“ povedala ešte stále zarazená, keď som ju konečne pustil k slovu: „Ale nechcete to azda rovno deťom...?“ „Aby som im to porozprával sám? Nie, milá pani susedka, to nepôjde, v nijakom prípade. Viete, vždy, keď sa mám rozprávať s deťmi, som z toho v rozpakoch. To samo osebe nie je až také zlé. No deti by si na základe môjho zvláštneho správania mohli myslieť, že klamem... A keďže mi veľmi záleží na pravdivosti môjho príbehu, môžete to deťom prerozprávať radšej vy. Určite to vystihnute lepšie. Vy všetko poprepájate a skráslite, ja vám poviem len holé fakty v čo najkratšej forme. Dobre?“ „Áno, áno,“ nepriptomne súhlasila susedka.

Premýšľal som: „Na začiatku...“ no hneď som si sám skočil do reči. „Pri vás, pani susedka, môžem predpokladať,

že viete aj to, čo by som deťom musel porozprávať ako prvé. Napríklad stvorenie sveta...“ Na chvíľu zostalo ticho. „Áno... a na siedmy deň...“ začala táto milá pani vysokým a výrazným hlasom. „Počkať!“ zastavil som ju. „Pripomeňme si aj tie predošlé dni, pretože práve o tie ide. Takže, ako už vieme, milý Pán Boh začal svoju prácu tým, že stvoril zem, ktorú oddelil od vôd, a prikázal svetlu, aby bolo. Potom obdivuhodnou rýchlosťou vyformoval predmety, myslím tým veľké skutočné veci ako skaly, vrchy, strom a podľa jeho vzoru veľa stromov.“ Už hodnú chvíľu som za nami počul kroky, ktoré nás nepredbehli, no ani nezaostávali.

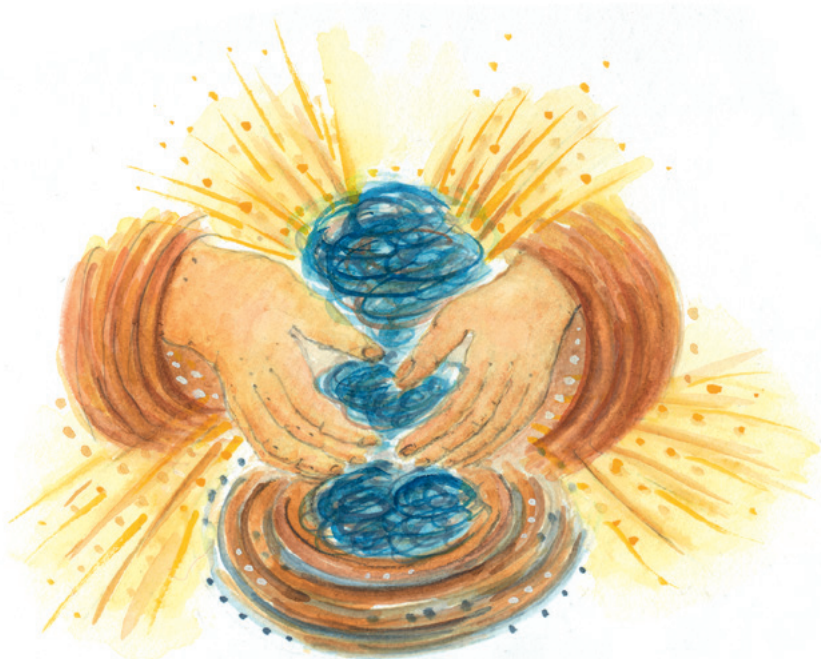
Dost' ma to vyrušovalo, a tak som sa v príbehu o stvorení sveta trošku zamotal a pokračoval nasledovne: „Táto rýchla a úspešná činnosť je pochopiteľná len za predpokladu, že po dlhom a hlbokom uvažovaní mal v hlave už všetko dokončené, skôr než vôbec...“ Zrazu nás kroky dobehli a začal na nás doliehať nie práve najprijemnejší hlas: „Ó, asi hovoríte o pánovi Schmidtovi, prepáčte...“ Podráždene som sa pozrel na paniu, ktorá sa k nám pripojila. Pani susedke to však bolo neprijemné: „Hm,“ odkašľala si, „nie... teda... áno... práve sme hovorili, viac-menej...“ „Aká nádherná jeseň,“ povedala zrazu tá druhá pani, akoby sa nič nedialo, a jej malá červená tvár žiarila. „Áno,“ počul som odpovedať moju susedku, „máte pravdu, pani Hüpferová, mimoriadne krásna jeseň!“ Potom sa rozlúčili. Pani Hüpferová sa ešte pousmiala: „A pozdravte odo mňa detičky.“ Moja milá susedka jej však už nevenovala pozornosť, bola predsa zvedavá, ako bude pokračovať môj príbeh. Ale ja som bol zrazu nepochopiteľne tvrdošijný: „No, teraz už neviem, kde sme skončili.“ „Hovorili ste niečo o jeho hlave, teda...“ pani susedka úplne očervenela.

Bolo mi jej úprimne ľúto, a tak som rýchlo začal rozprávať: „No, takže rozumiete, kým boli stvorené len veci, milý Pán Boh sa nemusel zapodievať tým, aby sa neustále pozeral na zem. Aj tak sa tam nemalo čo diať. Vietor síce už blúdil pomedzi vrchy, ktoré sa podobali jemu už dávno známym oblakom, vrcholcom stromov sa však zatiaľ s istou nedôverou vyhýbal. A milému Pánu Bohu to tak veľmi vyhovovalo. Veci urobil takpovediac popamäti, no

pri zvieratách sa mu práca už začala zdať zaujímavejšou; sklonený nad ňou len občas zdvihol obočie, aby sa pozrel na zem. Keď tvaroval človeka, úplne na ňu zabudol. Už neviem, pri ktorej zložitej časti tela práve bol, keď okolo neho začali šuchotať krídla. To sa k nemu ponáhlal anjel, spievajúc: ‚Ty, ktorý všetko vidíš...‘

Milý Pán Boh sa vylakal. Priviedol tohto anjela k hriechu, pretože práve zaspieval nepravdu. Boh Otec sa rýchlo pozrel dolu. A skutočne, už sa tam udialo niečo, čo sa asi ani nedalo napraviť. Jeden malý vtáčik ustrašene poletoval sem a tam ponad zem a milý Pán Boh mu nedokázal pomôcť dostať sa domov, pretože nevedel, z ktorého lesa tento úbohý tvor vlastne prišiel. Podráždene povedal: ‚Vtáci by mali zostať sedieť tam, kde som ich posadil.‘ No potom si spomenul, že na prosíkanie anjelov, ktorí chceli, aby aj na zemi bolo niečo ako oni, vtáčikom sám požičal krídla a to ho namrzelo ešte viac. No a proti takejto nálade nepomáha nič viac než práca. A tak zamestnaný tvorením človeka sa Boh naozaj rýchlo opäť rozveselil. Oči anjelov mal pred sebou ako zrkadlo, premeral v ňom svoje vlastné črty a na svojom lone pomaly a opatrne vytváral prvú tvár. Čelo sa mu podarilo. Urobiť obe nosné dierky symetrickými však už bolo oveľa ťažšie. Zohýbal sa nad tým čoraz viac, kým to nad ním zas nezavialo, vtedy sa pozrel nahor. Opäť ho obletoval ten istý anjel. Tentoraz už nespieval hymnu, pretože pre svoje klamstvo vtedy stratil hlas, ale z úst mu Boh vedel vyčítať, že ešte vždy spieval: ‚Ty, ktorý všetko vidíš...‘ Zároveň k Bohu pristúpil svätý Mikuláš, ktorý sa teší jeho

mimoriadnej úcte, a cez veľkú bradu zamrmlal: ‚Tie tvoje levy sedia pokojne, sú to naozaj hrdé stvorenia, to ti teda poviem! Ale celkom na kraji zeme pobehuje malý psík, taký teriér, vidíš ho, o chvíľu spadne.‘ A milý Pán Boh skutočne zbadal niečo malé, živé, čo ako drobné svetielko tancovalo v škandinávskych končinách, kde je to už naozaj strašne guľaté. Veľmi sa nahneval a svätému Mikulášovi odvrkol, že ak mu jeho levy nie sú po vôli, nech sám skúsi nejaké urobiť. Nato sa svätý Mikuláš odobral a tak tresol dvermi, až z neba spadla jedna hviezda teriérovi rovno na hlavu. To už bol vrchol nešťastia a milý Pán Boh si musel priznať, že to bola

výlučne jeho chyba. Rozhodol sa, že zo zeme už nespustí zrak. Tak sa aj stalo. Svoju prácu prenechal rukám, ktoré sú tiež múdre, a hoci bol naozaj zvedavý na to, ako bude človek asi vyzerat', uprene sa díval dole na zem, na ktorej sa teraz ako naschvál nepohol ani lístoček. Aby mal po tom všetkom trápení aspoň z niečoho radosť, prikázal rukám, nech mu človeka ukážu, skôr než ho pošlú do života. Znovu a znovu sa pýtal rovnako ako deti, keď sa hrajú na schovávačku: ‚Už?‘ Ale namiesto odpovede počul len hnetie rúk, a tak ďalej čakal. Už sa mu to zdalo naozaj dlho. Zrazu uvidel niečo padať priestorom, niečo tmavé a akoby smerom od neho. So zlou predtuchou si zavolať svoje ruky. Prišli celé špinavé od hlíny, rozhorúčené a roztrasené. ‚Kde je človek?‘ skríkol na ne. Vtom sa pravá ruka osopila na ľavú: ‚To ty si ho pustila!‘ ‚No dovoľ!‘ odvetila ľavá ruka dotknuto, ‚to ty si chcela všetko robiť sama a mňa si ani nepustila k slovu.‘ ‚Veď si ho mala držať!‘ Pravá ruka sa už napriahla, no hneď si to rozmyslela a obe spustili jedna cez druhú: ‚Keď ten človek bol taký netrzeplivý. Stále len chcel už konečne žiť. My za to nemôžeme, uznaj, sme obe nevinné.‘

Milý Pán Boh však bol naozaj nahnevany. Odsotil od seba obe ruky, lebo mu zavadzali vo výhľade na zem. ‚Ja sa k vám už nepriznávam, robte si, čo chcete.‘ O to sa ruky odvtedy síce snažili, no čokoľvek urobili, vždy mohli začínať znova. Bez Boha sa nedá dokončiť nič. A po čase ich to naozaj unavilo. Teraz celé dni kľacia a konajú pokánie, aspoň sa tak hovoria. Nám sa to však zdá, ako keby Boh odpočíval. Ešte stále je siedmy deň.“

Na chvíľu som sa odmlčal. To pani susedka rozumne využila: „Myslíte si, že sa už nezmieria?“ „Ale áno,“ povedal som, „aspoň v to dúfam.“

„A kedy by to malo byť?“

„No, kým Boh nebude vedieť, ako vyzerá človek, ktorého ruky pustili bez jeho povolenia.“

Pani susedka sa zamyslela a potom sa rozosmiala: „Ale veď na to by stačilo, aby sa pozrel dole...“ „Prepáčte,“ slušne som odvetil, „váš postreh je síce bystrý, ale ešte som nerozprával. Takže, keď vtedy ruky odstúpili a Boh sa opäť rozhlíadal po zemi, prešla ďalšia minúta alebo tisícročie, čo je, ako vieme, to isté. Namiesto jedného človeka ich tam bolo už milión. A všetci už mali na sebe šaty. A keďže bola vtedy móda veľmi škaredá a ešte k tomu silno deformovala tváre, urobil si Boh o ľuďoch úplne zlý a, nebudem to zatajovať, škaredý obraz.“ „Hm,“ susedka chcela niečo podotknúť. Ja som však na to nedbal, ale veľmi dôrazne som pokračoval: „A preto je nevyhnutné, aby sa Boh dozvedel, aký človek naozaj je. Buďme radi, že sú takí, čo mu to hovoria...“ No pani susedka nebola potešená: „A kto to prosím pekne má byť?“ „Predsa deti a raz za čas aj ľudia, ktorí maľujú, píšu básne, stavajú...“ „Stavajú čo, kostoly?“ „Áno, a aj iné, tak celkovo...“

Pani susedka zamyslene krútila hlavou. Niektoré veci sa jej zdali naozaj zvláštne. Už sme prešli popri jej dome a pomaly sme sa otáčali. Zrazu sa veľmi rozveselila a rozosmiala: „Ale veď to je nezmysel, Boh je predsa okrem iného aj vševediaci. Presne by vedel, odkiaľ prišiel napríklad ten

malý vtáčik.“ Víťazoslávne sa na mňa pozrela. Musím priznať, že som bol trošku zaskočený. Keď som si to uvedomil, podarilo sa mi zatvárať úplne vážne: „Milá pani,“ poučil som ju, „to je vlastne osobitná kapitola. Ale aby ste si nemysleli, že sa len vyhováram...“ Proti tomu sa, samozrejme, hneď dôrazne ohradila. „Poviem vám to aspoň v skratke: Boh má, pravdaže, všetky vlastnosti. No kým ich nemusel všetky v rovnakej miere uplatniť na zemi, zdali sa mu ako jedna jediná veľká moc. Nevie, či som sa vyjadril zrozumiteľne. No až vo vzťahu k veciam sa jeho schopnosti špecializovali a stali sa do určitej miery povinnosťami. Dalo mu to trošku zabráť, kým si ich všetky uvedomil. Pretože jestvujú isté konflikty. Mimochodom, toto hovorím len vám, určite to nerozprávajte deťom.“ „Že vám to vôbec zišlo na um,“ uistovala ma moja poslucháčka.

„Vidíte, keby neletel okolo ten anjel, ktorý spieval: ‚Ty, ktorý všetko vidíš,‘ bolo by všetko v poriadku...“

„A táto rozprávka by bola zbytočná?“

„Presne tak,“ potvrdil som. „Ale viete to všetko celkom naisto?“ „Celkom naisto,“ odvetil som takmer slávnostne. „Tak to dnes budem mať deťom čo rozprávať!“ „Rád by som to počúval s nimi. Zbohom.“ „Zbohom,“ odpovedala.

Potom sa však ešte raz otočila. „Ale prečo práve tento anjel...“ „Pani susedka,“ skočil som jej do reči, „zdá sa, že sa obe vaše milé dcérenky vôbec nevyptujú toľko preto, že sú deti...“ „Prečo teda?“ spýtala sa ma susedka zvedavo. „Viete, lekári tvrdia, že niektoré veci sú dedičné...“ Pani susedka mi pohrozila prstom. No aj tak sme sa rozišli ako dobrí priatelia.

Keď som svoju milú susedku stretol opäť (aj to po dlhej dobe), nebola sama, a tak som sa nemohol spýtať, či svojim dcérkam porozprávala moju rozprávku a čo na ňu povedali. No onedlho som dostal list, ktorý mi moju otázku zodpovedal. Keďže som od odosielateľa nedostal povolenie zverejniť ho, musím sa obmedziť na to, že rozpoviem len to, ako sa končil, z čoho sa bez dlhého rozmyšľania dá zistiť, od koho bol. Bol zakončený slovami: „Ja a ďalších päť detí, keďže sa rátam medzi ne.“

Hneď som aj odpovedal, a to nasledovne: „Milé deti, verím vám, že sa vám rozprávka o Božích rukách páčila, aj mne sa páči. Napriek tomu k vám nemôžem prísť. Nehnevajte sa za to na mňa. Ktovie, či by som sa vám vôbec páčil. Nemám pekný nos, a keď sa na ňom ešte k tomu objaví červený pupák, čo sa raz za čas stáva, tak by ste sa celý čas pozerali len na to jedno miesto a vôbec by ste nepočúvali, čo kúsok pod ním rozprávam. Pravdepodobne by sa vám o tomto pupáku aj snívalo. A to by som nechcel. Preto navrhujem iný spôsob. Máme (aj okrem vašej mamy) veľa spoločných priateľov a známych, ktorí nie sú deťmi. Vy už zistíte, ktorí to sú. Týmto poviem raz za čas nejaký príbeh a oni vám ho sprostredkujú ešte krajšie, než som by ho dokázal porozprávať ja. Pretože medzi týmito priateľmi sú dokonca aj veľkí básnici. Neprezradím vám, o čom budú moje príbehy. Keďže vás však nič nezaujímá tak veľmi ako milý Pán Boh a nič vám viac neleží na srdci, pri každej vhodnej príležitosti k tomu pripojím, čo o ňom viem. Ak by niečo z toho nebolo správne, napíšte mi ďalší

PRÍBEHY O MILOM PÁNU BOHU

pekný list alebo mi to odkážte po mame. Je totiž možné, že sa na pár miestach pomýlim, keďže je to už dávno, odkedy som sa dozvedel tie najkrajšie príbehy. Odvtedy som si musel zapamätať aj veľa iných, ktoré nie sú až také pekné. To život so sebou prináša. Napriek tomu je život niečo naozaj nádherné, aj o tom bude v mojich príbehoch často reč. Týmto vás pozdravujem, ale len preto, že tiež patrím medzi vás.“

CUDZÍ MUŽ

Istý cudzí muž mi napísal list. Nepísal o Európe, nepísal o Mojžišovi, nepísal o veľkých ani o malých prorokoch, nepísal o ruskom cárovi alebo cárovi Ivanovi Hroznom, jeho strašnom predkovi. Nepísal o starostovi alebo o susedovi prištipkárovi, nepísal o blízkom meste ani o vzdialených mestách; v jeho liste sa nespomína ani les s mnohými srnkami, v ktorom sa každé ráno stratím. Nerozprával mi nič o svojej mamičke alebo o sestrách, ktoré sú určite už dávno vydaté. Možno jeho mamička už aj zomrela; ako inak by sa mohlo stať, že som sa o nej v štvorstranovom liste nikde nedočítal! Preukazal mi omnoho, omnoho väčšiu dôveru. Bral ma ako svojho brata, rozprával mi o svojej núdzi. Večer príde cudzí muž ku mne.

Nerozsvietil som, pomohol som mu odložiť kabát a poprosil ho, aby si so mnou dal čaj, pretože prišiel práve v tom čase, keď každý deň pijem čaj. Pri takých dôverných návštevách sa človek nemusí do ničoho nútiť. Keď sme sa už chceli posadiť za stôl, zbadal som, že môj hosť je akýsi nepokojný. Tvár mal plnú strachu a triasli sa mu ruky. „Dobre,“ povedal

